RISE RIKOSSEURAAMUSLAITOS

UUDENMAAN YHDYSKUNTASEURAAMUSTOIMISTO

Eduskunnan lakivaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 21.9.2018

HE 120/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 6 luvun 10 §:n ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Esitys ehdollisen vankeusrangaistuksen oheen mahdollisesti tuomittavasta valvonnasta myös 21 vuotta täyttäneiden kohdalla on selkeä ja hyvin perusteltu. Esitetyn valvonnan avulla kyettäisiin pitkälti saavuttamaan esityksessä sille asetetut tavoitteet. Rikoksen uusijoiden kohdalla valvonnan aikana voitaisiin tukea asiakasta arkielämän ongelmissa ja puuttua niihin tekijöihin, joiden oletetaan olevan yhteydessä hänen rikoksiin syyllistymiseensä. Pitempään ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen osalta valvonta taas toisi uuden vaihtoehdon oheisseuraamukseksi. Uuden oheisseuraamuksen tarve on merkittävä silloin, kun muiden oheisseuraamusten käyttö esimerkiksi asiakkaan päihdeongelman vuoksi on epätarkoituksenmukaista.

Esityksen taloudellisissa vaikutuksissa on arvioitu, että 21 vuotta täyttäneitä ehdolliseen vankeuteen tuomittavia rikoksenuusijoita olisi vuosittain noin 1600. Samassa ikäryhmässä vähintään kahdeksan kuukauden ehdolliseen vankeuteen tuomittavia ensikertalaisia arvioidaan olevan noin 1000. Näistä luvuista huolimatta esityksessä arvioidaan, että vuosittain valvontaa tultaisiin seuraamusselvityksissä ehdottamaan noin 800 henkilölle, joiden lisäksi tehtäisiin valvontaan johtamattomia selvityksiä vastaava määrä. Näkemykseni mukaan Rikosseuraamuslaitokselta tultaisiin pyytämään em. lausuntoja huomattavasti enemmän. Käräjäoikeuksissa syyttäjäviranomaisen on mahdotonta arvioida rikokseen syyllistyneen valvonnan tarvetta etukäteen, joten lausunto valvonnan tarpeesta pyydettäisiin todennäköisesti ainakin kaikilta, joille syyttäjän näkemyksen mukaan ehdollinen vankeusrangaistus olisi mahdollinen. Määrällisesti tämä tarkoittaa siis ainakin tuota varsinaista kohderyhmää, 2600 henkilöä. Näiden lisäksi seuraamusselvitys pyydettäisiin todennäköisesti myös osalle niistä, joille oikeus ei syyttäjän näkemyksestä huolimatta tuomitse ehdollista vankeusrangaistusta.

Vaikka seuraamusselvitysten määrä jäisikin vuositasolla esityksessä arvioituun 1600 kappaleeseen ja valvottavien määrä 800 valvottavaan, toisi se laskelmista riippuen Rikosseuraamuslaitokselle merkittävän lisäresursoinnin tarpeen. Hieman laskentatavasta riippuen yksi työntekijä kykenee laatimaan vuosittain noin 200 seuraamusselvitystä tai valvomaan kolmeakymmentäviittä asiakasta.

Niin ikään esityksen taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa on todettu, että päihdehuollon kustannukset eivät rangaistusten täytäntöönpanossa noudatettavan normaalisuusperiaat-

Käyntiosoite Vernissakatu 2B 01300 Vantaa | **Postiosoite** Vernissakatu 2B 01300 Vantaa | **Puhelin** 029 56 80151 | **Telekopio** 029 56 80169 | **Sähköpostiosoite** uusimaa.ykst@om.fi

teen vuoksi kohdistuisi oikeusministeriön hallinnonalalle. Osa yhdyskuntaseuraamustoimistoista joutuu kuitenkin jo nykyäänkin ostamaan päihdehuollon palveluita yksityisiltä palveluntuottajilta, koska kunnalliset päihdehuollon palvelut eivät Rikosseuraamuslaitoksen näkökannalta ole riittäviä. Tarkoituksenmukaisia päihdehuollon palveluita ei aina ole tarjolla tai niitä ei ole saatavilla siinä aikataulussa, jota rangaistuksen suorittaminen edellyttäisi. Aikuisten valvontaan sisältyy olennaisena osana mahdollisuus osallistua päihdehuollon avohoitoon tai kuntoutukseen. Tarkoituksenmukaisten päihdehuollon tukitoimien puuttuessa tarve suorien ostopalveluiden ostamiselle Rikosseuraamuslaitoksen puolesta todennäköisesti lisääntyisi yli 20 vuotiaana rikokseen syyllistyneiden valvonnan myötä.

Ehdotetun ehdollisen vankeusrangaistuksen oheisseuraamuksena tuomittavan yhdyskuntapalvelun ylärajan nostaminen 90 tunnista 120 tuntiin jäisi varmasti vaikutuksilta aikuisten valvontaa pienemmäksi uudistukseksi. Esityksessäkin mainitun verkkokyselyn perusteella yhdyskuntapalvelua oheisseuraamuksena suorittavat ovat usein muita yhdyskuntapalvelua suorittavia paremmassa asemassa. Heidän sosiaalinen asemansa on korkeampi, päihdeongelmia vähemmän ja rikosprofiili hieman erilainen. Useimmat oheisseuraamuksena yhdyskuntapalvelua suorittavat suoriutuisivat rangaistuksesta todennäköisesti hyvin. Tuntimäärän kasvun myötä oheisseuraamuksen keskeytymisprosentti tulisi kuitenkin todennäköisesti jonkin verran kasvamaan, mistä seuraisi kustannuksia sekä oikeudenkäyntien että lisääntyneiden vankilassa loppuun suoritettavien yhdyskuntapalveluiden myötä.

HE 119/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain 70 §:n ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetun lain 6 ja 7 §:n muuttamisesta

Valtaosa yhdyskuntaseuraamustoimistoissa toteutettavista ohjelmista on lyhytkestoisia motivointiohjelmia. Väkivaltarikoksen uusijoille tarkoitettu Suuttumuksen hallinta – ohjelma on esimerkki tällaisesta. Yksittäisiä työntekijöitä lukuunottamatta toimistojen käytössä ei ole työntekijöitä, joiden osaaminen riittäisi pitempien vaikuttavuusohjelmien toteuttamiseen tai uusimis- ja väkivaltariskin arvioinnissa käytettävien menetelmien hallintaan. Arvioinnin osalta yhdyskuntaseuraamustoimistot tukeutuvat siis arviointikeskusten ja vankiloiden arvioihin. Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että esityksen mukaisesti tietoon väkivalta-arvioiden johtopäätöksistä ovat oikeutettuja myös yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät.

Esityksessä ei esitetä tarkkaa arviota siitä, kuinka moni nykyisin ilman valvontaa vapautuvista vapautuisi jatkossa yhdyskuntaseuraamustoimistojen valvontaan. Oletettavasti määrä ei olisi kovin korkea, koska jo nyt suurin osa vakaviin henkeen- ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin syyllistyneistä vapautuu ehdonalaiseen vapauteen valvottuna.

Käyntiosoite
Vernissakatu 2B
01300 Vantaa

Postiosoite
Vernissakatu 2B
01300 Vantaa

Puhelin
029 56 80151

Telekopio
029 56 80169

Sähköpostiosoite
uusimaa.ykst@om.fi

Varsinaisen ehdonalaisen vapauden valvonnan resursoinnin lisäksi yhdyskuntaseuraamustoimistoissa tarvitaan lisää osaamista työskentelyssä väkivaltarikoksiin syyllistyneiden kanssa. Lähivuosina valmistuva Roti-asiakastietojärjestelmä tullee lisäämään tiedon kulkua rangaistusjärjestelmän sisällä ja se edesauttaa siten entistä parempien jatkumoiden luomisessa vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen välille. Jatkossa pitkien vankiloissa aloitettujen ohjelmien loppuun suorittaminen tai täydentäminen voisi olla mahdollista yhdyskuntaseuraamustoimistossa, jos toimistot ovat siihen riittävästi resursoituja.

Marko Hernesmaa
Johtaja
Rikosseuraamuslaitos, Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimisto